

Új helyzet a Vajdaságban

Hódi Sándor a pártosodás veszélyeiről, a hatalomvágyról és az érdekvédelem esélyeiről

A vajdasági magyarság egyik legismertebb politikusa Hódi Sándor, aki már a nyolcvanas évek legvégén bábáskodott a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége (VMDK) születésénél, majd a szervezet alelnöke lett. Az 1994-es pártzadakásig töltötte be ezt a tiszteket, közben 1992-től a Magyarok Világszövetségének elnökségi tagja. 1994-től az MVSZ jugoszláviai országos tanácsának elnöke, 1996-tól pedig a Kárpát-medence regionális elnökhelyettese. A politikus a vajdasági Adán él.

A VMDK, a VMZS, a Vajdasági Magyar Polgári Mozgalom (VMPM) után immár a negyedik magyar tömörülés bontott zászlót a minap Vajdasági Magyarok Kereszténydemokrata Mozgalma néven. Ma már levonhatók a tavaly novemberi helyhatósági választások tanulságai és napjaink esélyei, ezek kapcsán faggattuk Hódi Sándort a vajdasági magyarság kilátásairól.

– Az emlékeztetés 1994-es pártzadakásig a vajdasági magyarság politikájára a VMDK masszív dominanciája volt a jellemző. A Vajdasági Magyar Szövetség, a VMZS megalakulását követően a politikai közéletben éles törésvonal keletkezett, amely megosztotta a magyarságot. A pártzadakást követően egy ideig a VMDK-val szimpatizálók voltak többségben, aztán a VMZS hihetetlen gyorsasággal növelte befolyását. Ennek okait tárta fel az a szociológiai kutatás 1995 októberében, amelyet a vajdasági magyarság értékrendjéről végeztek. E szerint a VMDK-val szimpatizálóktól a VMZS-ig az idősebb korosztály tagjából, a szórványban élőkből, a kisletelep-ek lakóiból és az alacsonyabb iskolai végzettségűekből közül kerültek ki. A VMDK-val szemben leginkább elutasítók a felsőfokú végzettségűek és a magyar többségű városok lakói voltak.

– Kik támogatták, illetve támogatják napjainkban a VMZS-t?

– Elsősorban a középkorosztály, az értségszintűek és a diplomások, a tömbmagyarság, valamint a nagyvárosok lakói. A VMZS népszerűségének gyors növekedése rugalmasabb politikája mellett azzal magyarázható, hogy az értelmisség, amely korábban elutasítónak viszonyult a VMDK-hoz, kedvezően fogadta az új magyar párt létrejöttét. A magyar többségű önkormányzatok csatlakozásával pedig végleg eldőlt a két párt közötti küzdelem, jöhetett ezt az 1996-os választásokig sem a vajdasági magyar nyilvánosság, sem az anyaországi pártok és intézmények nem voltak hajlandók tudomásul venni. Ennek az elfogultságnak

köszönhetően a VMDK még akkor is jelentős anyagi támogatásban részesült, amikor régen elvesztette politikai befolyását a vajdasági magyarság körében. Kijózanodáshoz e téren csak a VMDK 1996-os katasztrófális választási veresége vezetett.

– A múlt év novemberi választások azonban nemcsak a két párttal kapcsolatosan teremtettek tiszta helyzetet, hanem a vajdasági magyar pártpreferenciákat is.

– A választások során kitűnt, hogy a vajdasági magyar politikai erőket és elitet korántsem lehet csupán a győztes VMZS és a vesztes VMDK köré csoportosítani. A megoldásra váró érdekképviseleti feladatokkal illetően a magyar pártoknak ugyanis merőben új elvárásoknak kell megfelelniük, ellenkező esetben a politikai élet periferiájára kerülnek. A választások során ugyanis egyértelművé vált, hogy a vajdasági magyarság politikailag sokkal tagoltabb, mint amilyennek korábban – némi önállósággal – látszott. A VMDK vezetése állandóan arra hivatkozott, hogy a párt a vajdasági magyarság több mint 80 százalékának a támogatását élvezi. Ez az állítás nyilván akkor sem felelt meg a valóságnak, amikor a VMDK még egységes és egyetlen érdekvédelmi szervezete volt a vajdasági magyarságnak. És még kevésbé volt igaz a pártzadakást követően, jöhetett a VMDK vezérkara továbbra is ezt hangoztatta.

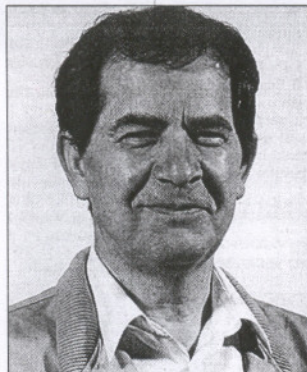
– Térjünk vissza az 1995 októberében végzett felmérésre, amikor a VMDK a választások 48 százalékának a bizalmát élvezte, a fennmaradó 52 százalék pedig a következőképpen oszlott meg: VMZS 14, egyéb vajdasági pártok 11, valamelyik szerb párt két, egyéb párt négy, ugyanakkor 21 százalék nem választott, illetve nem kívánt állást foglalni e kérdésben. Mit tükröztek ezek az adatok?

– Megítélesem szerint a kutatás nem valósan tükrözte a vajdasági magyarság politikai értékpreferenciáit, amit a tavaly novemberi választások eredményei egyértelműen alátámasztanak. A felmérésben a VMDK kiugróan magas százalékaránya nem annyira a választópolgárok tényleges pártvonzódásából adódott, hanem – szerintem – inkább a vizsgálatokat szervező vajdasági megbízott politikai részrehajlásból. Ez egyébként kitűnik a felmérésbe illesztett kontrollkérdés eredményeiből is. Amíg a többi párt a másodlagos pártpreferenciák szintjén megőrizte vagy növelte potenciális támogatóit, addig a VMDK esetében nyoma sincsen ennek a „párthűségnek”: támogatottsága 48 helyett 17 százalékra csökkent, nyilván az utóbbi adat állt közelebb a valósághoz.

– A magyar szavazópolgárok egyes rétegeinek politikai érdeklődése a szerb többségű pártokra irányult, amelyet már az 1995-ös felmérés is előre jelezett. Mi ennek az oka?

– Mindenekelőtt az, hogy a politikai élet szereplői merőben más helyzetben voltak a háború és a gazdasági zárlat idején, mint a kommunista hatalom konszolidálódási időszakában. A daytoni békekötés után Milosevic hatalma megszilárdult, ezért Szerbiában felértékelődtek a baloldali pártok az újonnan színe lépő magyar politikai erők szemében. Úgy is fogalmazhat-

nánk, hogy a kommunista korszakban politikai szerepet vállalt magyarok egy része elérkezettnek látta az időt arra, hogy a Szerbiai Szocialista Párt vagy a Jugoszláv Baloldal támogatásával ismét visszakerüljön a közéletbe. E nagyfokú érdeklődés nyomán a korábbi jelzesszerű politikai törésvonalak a novemberi választásokon csaknem szakadékká mélyültek. Szerencsére azonban az iménti helyhatósági voksolás a VMZS összességében több szavazatot kapott, mint a szerb többségű pártok színeiben induló magyar jelöltek, ami a magyar parlamenti képviselet fenntartása iránti igényt jelzi. Mindez figyelmeztető is,

Hódi Sándor: Százhusz magyar a legkeményebb szerb nacionalista pártok képviselője a helyhatóságokban

mert veszélybe kerülhet a magyarság érdekképviselete, hiszen a magyar képviselőjelöltek 55,5 százaléka nem a három magyar párt valamelyikében látta a politikai szereplés értelmét, hanem a szerb többségű pártokban, illetve a velük való együttműködésben. A VMZS 20, a VMDK 22, a VMPM (ez utóbbi főként a sajtó által teremtett virtuális valóságban létezik) alig több mint egyszázalékos részvételi aránnyal (együttesen 40 százalék feletti) szemben a magyar képviselőjelöltek több mint egyegyedre, 27 százaléka „függetlenségnek” hangoztatásával elhatárolta magát a vajdasági magyarság kollektív érdekképviseletétől. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a magyar képviselőjelöltek mintegy kilenc százaléka az ellenzék szerb többségű pártokkal való koalícióban, 17 százalék pedig kifejezetten szerb többségű pártok színeiben indult a választásokon.

– Az előbbiekből világossá válik, hogy ma már a vajdasági magyarság egységes politikai akaratáról aligha beszélhetünk. Sorai tovább töredeztek, hiszen megalakult az immár negyedik magyar tömörülés, a Vajdasági Magyarok Kereszténydemokrata Mozgalma, amely „egy családközpontú, hagyományos keresztény értékrend körül” igyekszik szerveződni, mint az alapítók bejelentették.

– A mozgalomnak minden bizonynal lesznek követői, de összességében mégis – az eddigiekből következően – a vajdasági magyarság érdekvédelmét illetően

meglehetősen rosszul állnak a dolgok. Normális körülmények között magától értetődő, hogy a képzett, jeles emberek saját népcsoportjuk képviselői kívánának lenni. Nálunk azonban régi szokás szerint az uralkodó párt „felszipantja” azokat, akik a közéletben boldogulni akarnak, köztük a kisebbségiek is. Novemberben erre jöttünk több száz magyar ember, akik közül mintegy százhuszsan vállalták, hogy a legkeményebb szerb nacionalista pártok képviselői legyenek. Így a hatalomnak sikerült csaknem annyi magyart embert a maga oldalára állíttania, ahányat a VMZS sorakoztatott fel a kisebbségi érdekek védelmében. A választások során kiderült, hogy a vajdasági magyar politikai elit számára a szerb pártok csaknem olyan vonzóak és népszerűek, mint a VMZS vagy a VMDK, a „függetlenség” csábító perspektívájáról nem is beszélve. Ma már világos: a magyar–magyar pártviták vagy a magyar pártokon belüli ellentétek nem pártprogramok vagy autonómiakonceptiók körül gyűrűznek, még ha egyesek ezt a látszatot igeikeznek is kelteni. Az igazi ellentétek a hatalomhoz való viszonyulásban gyökereznek, a szocialista (szovjetkommunista) rendszer elfogadásában és támogatásában, vagy annak elutasításában jelentkeznek. Örvendetes, hogy a minap csúcstalálkozóknak indult meg a VMZS–VMDK közeledés.

– Szerbia viszont jóval megosztottabb, mint korábban bármikor. A rezsim makacsul ragaszkodik hatalmához, a változást követelő ellenzék tábora hónapok óta szeszereket mozgat meg. Mit tesz ebben a helyzetben a vajdasági magyarság?

– Csendesen kivár, miután a választásokon – nyíltan vagy hallgatólagosan – lepaktáltak a szocialistákkal. E megalkuvó magatartás okait keresve aligha kenhetünk mindent a félelemre, a tájékozatlanságra, a kisebbségek kiszolgáltatott helyzetére. Van ebben számítás is, hiszen ha manapság valakinek nincsen komoly háttere valahol az uralkodó párt körében, egyszerűen nincsen esélye az érvényesülésre. A választásokon nemcsak a politikai meggyőződés nyilvánult meg, hanem a különböző túlélési technikák keresése. És e kettő nem mindig esik egybe. Az emberek általában akkor választják a rossz megoldást, ha a rossz, létező hatalomnak nincsen igazi alternatívája. Sajnos a magyar pártok sem könnyűen igazán az emberek gondjain. A szerb ellenzék pedig még a rezsimnél is szűkebbül a kisebbségi jogokat illetően. A hatalomvágy, a rágalmak, a romlásosság, a hazudozás, a gerinctelenség elposztványosították a vajdasági magyar közéletet, és hűletől fosztották meg a kisebbségi politikai küzdelmet. Tetszik vagy nem tetszik, ezzel a helyzettel számolunk kell. A vajdasági magyarság napjainkban hítt veszve, elbátortalanodva keresi a politika ingoványos területén túlélésének lehetőségét. Túr és szenved, miközben a pártok egymással és önmagukkal vannak elfoglalva. Az viszont tény, hogy kisebbségi politikában új helyzet állt elő, amellyel – önámítás helyett, megmaradásunk érdekében – mindenképpen számolnunk kell.

Hódi Sándor pszichológus, vajdasági magyar politikus 1943-ban született a bánáti Nagytözege községben, a mai Jugoszláviában. 1963–1965 között az újvidéki egyetem hallgatója, tanulmányait 1967–1972 között a budapesti ELTE bölcsészkarán folytatta, itt szerzett diplomát. 1975-től a bácskai Adán munkapszichológus, 1981-től az egészségháiban klinikai pszichológus. Kutatási területe a társadalmi devianciák és a nemzeti kisebbségek, mely témakörökben tucatnyi könyve jelent meg.